

Tułowice, dnia 30 marca 2020r.



Edukacja Leśna

Klasa 1a i 1ap Technikum Leśne Tułowice

ZAGADNIENIA DO OPRACOWANIA W CZASIE ZAWIESZENIA ZAJĘĆ SZKOLNYCH

Część 3

Drodzy uczniowie,

Proszę zapoznać się z opracowaną dla Was lekcją z działu Edukacja Leśna tak, aby umieć odpowiedzieć na zamieszczone na końcu pytania kontrolne.

Pozdrawiam

Karolina Maciejewska

Temat 33: Treści edukacyjne i formy działalności edukacyjnej.

Uczeń potrafi:

- (P) wymienić formy działalności edukacyjnej
- (R) dobrać formy edukacyjne w zależności od tematu, miejsca prowadzenia zajęć i wieku uczestników zajęć.
- zaproponować własne formy edukacji przyrodniczo-leśnej

1. Pedagogika leśna

Szeroko rozpowszechniona działalność edukacyjna w Lasach Państwowych stwarza mnóstwo okazji do rozwoju pedagogiki leśnej.

Tym terminem można nazwać: Celową, świadomą i zorganizowaną działalność dorosłych, służącą wyposażeniu całego społeczeństwa –ze szczególnym uwzględnieniem młodego pokolenia –w wiedzę, sprawności, zainteresowania, pożądane wartości i postawy związane z lasem i leśnictwem.

2. Treści edukacji leśnej

- Przygotowanie pól dydaktycznych, np. ścieżek przyrodniczo leśnych z informacjami o konkretnych ekosystemach leśnych, po to, aby nauczyciele mogli samodzielnie lub we współpracy z leśnikiem prowadzić lekcje w terenie, wspomóc nauczycieli w realizacji podstaw programowych dotyczących nauki o lesie.
- W praktyce edukacyjnej nadleśnictwa wybór treści nauczania zależy może od specyfiki regionu, potrzeb środowiska lokalnego, możliwości realizacyjnych nadleśnictwa oraz zainteresowania odbiorców.

3. Bloki tematyczne

- a) Blok pierwszy - Struktura ekologiczna i funkcjonowanie ekosystemów leśnych;
- b) Blok drugi - Funkcje lasu;
- c) Blok trzeci - Ochrona lasów przed zagrożeniami;
- d) Blok czwarty – Leśnictwo.

a) Blok pierwszy : Struktura ekologiczna i funkcjonowanie ekosystemów leśnych

1. Struktura przestrzenna lasu: warstwowa budowa lasu, warunki panujące w każdej warstwie; mikroklimat lasu; struktura pozioma lasu: wysokość, długość i średnica drzew, pojęcie pierśnicy, zgęszczenie roślinności, hektar i ar jako miary powierzchni, narzędzia do pomiarów w lesie (klupa, wysokościomierz i in.).
2. Organizmy leśne: pospolite i chronione gatunki roślin, grzybów i zwierząt; jadalne i trujące gatunki grzybów; rośliny lecznicze i trujące dla człowieka; obce gatunki drzew w lasach.
3. Struktura troficzna lasu: łańcuchy i sieci pokarmowe, piramidy pokarmowe; rola martwych drzew w lesie.
4. Współzależności między organizmami w lesie: relacje wewnątrz- i międzygatunkowe.
5. Krążenie materii i przepływ energii w lesie.
6. Czynniki abiotyczne ekosystemu leśnego.
7. Cykl życia lasu, fazy rozwojowe drzewostanu.
8. Krainy przyrodniczo leśne w Polsce.
9. Różnorodność siedlisk leśnych.
10. Typy lasów.
11. Naturalne zasięgi drzew – gatunków lasotwórczych w Polsce.
12. Zmiany fenologiczne w lesie.

b) Blok drugi: Funkcje lasu

1. **Funkcje gospodarcze (ekonomiczne) lasu:** dostarczanie surowca drzewnego, drewno jako odnawialny zasób przyrody, dostarczanie innych surowców leśnych i produktów runa leśnego, zasoby leśne skarbu państwa.
2. **Funkcje ochronne lasu:** regulacja obiegu wody w przyrodzie i funkcje wodochronne, ochrona gleby, modyfikacja klimatu, wiązanie CO₂ i uwalnianie O₂, ostoja bioróżnorodności, ochrona biotopów, ochrona zasobów genowych, funkcja krajobrazowa.
3. **Funkcje społeczne (socjalne) lasu:** rekreacja (w tym myślistwo), poznawcza (naukowa, dydaktyczna), estetyczna, zdrowotna, turystyczna i uzdrowiskowa, kulturotwórcza, obronna.

c) Blok trzeci: Ochrona lasów przed zagrożeniami

1. **Zagrożenia antropogeniczne, biotyczne i abiotyczne lasów,** ze szczególnym uwzględnieniem pożarów i zagrożeń wynikających z zaśmiecania lasów oraz gradacji szkodliwych owadów. Przyczyny i skutki tych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i zdrowia człowieka.
2. **Metody oceny zagrożeń i sposoby walki z zagrożeniami lasów:** monitoring w lasach, system ochrony przeciwpożarowej; szkodnictwo leśne i rola Straży Leśnej w tym zakresie; rola mrówek, ptaków i nietoperzy w ochronie lasu, korzystanie ze skali porostowej; urządzenia w lesie i ich rola: budki lęgowe, schrony dla nietoperzy, pułapki na szkodliwe owady, remizy, urządzenia myśliwskie.
3. Zależności między stanem środowiska przyrodniczego a jakością życia człowieka.
4. Zasady właściwego zachowania się w lesie.
5. Przepisy i normy prawne dotyczące korzystania z zasobów leśnych.
6. Formy ochrony przyrody w lasach.
7. Współpraca Lasów Państwowych z organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz ochrony przyrody, m.in. Ligą Ochrony Przyrody, Klubem Przyrodników, Polskim Klubem Ekologicznym, Komitetem Ochrony Orłów.

d) Blok czwarty: Leśnictwo

1. Lesistość Polski na tle Europy i świata, lesistość regionu na tle kraju.
2. Kompleksy leśne w Polsce.
3. Idea trwałej, zrównoważonej gospodarki leśnej.
4. Zadania leśników w ramach gospodarki leśnej: hodowla, ochrona lasu, użytkowanie lasu, zarządzanie lasu, ochrona przyrody.
5. Praca leśnika.

6. Współpraca leśników ze środowiskiem. Działalność prospołeczna leśników.
7. Formy własności lasów w Polsce i w Europie – wielofunkcyjność i powszechna dostępność polskich lasów państwowych.
8. Struktura organizacyjna Lasów Państwowych.
9. Podział administracyjny Lasów Państwowych.
10. Historia, kultura i tradycje leśnictwa.
11. Rola leśników w historii narodu.
12. Nauki leśne.
13. Idea i zadania leśnych kompleksów promocyjnych.
14. Założenia edukacji leśnej społeczeństwa prowadzonej przez Lasy Państwowe.
15. Czasopisma oraz inne wydawnictwa poświęcone lasom.

4. Sposoby doboru treści

- Treści edukacji leśnej należy dostosowywać do wieku i możliwości dzieci i młodzieży, do psychofizycznego etapu rozwojowego, na którym się znajdują.
- Trudności wyłaniają się w momencie podejmowania decyzji, jakie elementy i problemy wprowadzać do zajęć z różnymi grupami odbiorców, jak je ujmować, aby były zrozumiałe, a równocześnie, aby ich interpretacja była w pełni poprawna.

Znajomość celów i treści podstawy programowej

- Dla leśnika zajmującego się edukacją leśną niezbędna jest także ***ogólna znajomość celów i treści z podstawy programowej*** (oraz ewentualnie programów nauczania) w zakresie edukacji przyrodniczej i ekologicznej, których realizacja możliwa jest przez nauczycieli (samodzielnie lub we współpracy z leśnikiem) w czasie zajęć na leśnych ścieżkach dydaktycznych, w izbach leśnych, ośrodkach edukacji leśnej, a także w szkole.

Dobór treści

- W czasie jednej prezentacji lub zajęć terenowych z daną grupą odbiorców edukacji leśnej nie jest możliwe przekazanie wszystkich treści – należy dokonać odpowiedniego ich wyboru.
- ***Myślenie o konkretnym odbiorcy to pamiętanie o jego poziomie intelektualnym, możliwościach percepcji, wiedzy na wybrany temat, zainteresowaniach i przekonaniach.***
- Istotne jest, czy dany odbiorca mieszka na wsi, czy w mieście, z jakiej części kraju pochodzi.

Grupy wiekowe

- W wypadku osób dorosłych ważne są również ich wiek, zawód i wykształcenie.
- Na temat dzieci i młodzieży szkolnej cennych informacji o swojej grupie może dostarczyć nauczyciel lub wychowawca.
- Aby przekaz kierowany do odbiorców był zrozumiały, należy zwrócić uwagę na słownictwo, unikać fachowych terminów i zawodowego żargonu.
- Znaczne efekty w edukacji prowadzonej przez leśników może przynieść korelacja treści z programów szkolnych z treściami edukacji leśnej.
- Należy pamiętać, że treści służą realizacji założonych celów.

5. Formy edukacji

- Forma edukacji w ujęciu całościowym traktowana jest jako *organizacyjna jednostka nauczania, obejmująca dobór odbiorców i nauczycieli, ich sposób współpracy, rodzaj zajęć oraz warunki miejsca i czasu pracy dydaktycznej* (Okoń 1987).
- Formy edukacji leśnej w nadleśnictwie lub innej jednostce Lasów Państwowych można podzielić na:
 - aktywne
 - bierne.

a) Aktywne formy edukacji leśnej

- Aktywne formy edukacji to takie, które ***opierają się na bezpośrednim kontakcie odbiorców z leśnikiem*** i wymagają wielostronnego zaangażowania uczestników.
- W praktyce edukacyjnej leśników najczęściej spotykanymi formami aktywnymi są **lekcje terenowe, wycieczki z przewodnikiem, lekcje w izbach leśnych, spotkania z leśnikiem w szkole i poza szkołą, konkursy, akcje, imprezy okolicznościowe oraz zwiedzanie wystaw z przewodnikiem.**

b) Bierne formy edukacji

- Bierny sposób edukowania odbiorców odbywa się za pomocą wydawnictw, filmów, ścieżek dydaktycznych w terenie, wystaw oraz stron internetowych.

c) Skuteczność form edukacji leśnej

- Najbardziej skuteczne w edukacji są takie formy, które łączą trzy zasadnicze obszary nauczania:
 - edukacji o lesie,
 - edukacji w lesie
 - i edukacji dla lasu.
- Jeżeli wszystkie te trzy podejścia znajdą zastosowanie w praktyce, będziemy wtedy mieli do czynienia z rozwiązaniem idealnym, w którym odbiorca zdobywa nową wiedzę, umiejętności, a także kształtuje postawy proekologiczne.
- Z powyższych względów najbliższe ideału są lekcje terenowe, wycieczki z przewodnikiem oraz akcje i konkursy odbywające się w lesie.

Pytania kontrolne:

1. Co oznacza termin „pedagogika leśna”?
2. Co to jest forma edukacji?
3. Jakie są formy edukacji leśnej?
4. Na czym polega aktywna forma edukacji?
5. Na czym polega bierna forma edukacji?
6. Jakie są bloki tematyczne w edukacji leśnej?
7. Jakie treści zawierają poszczególne bloki tematyczne?
8. Jak dobiera się treści do przekazania w ramach edukacji leśnej?